

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

เรื่อง เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี

วิชาดนตรี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ครูผู้สอน นายอัฐพล ปรีชานพงศ์

เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี

จุดประกายความคิด

เครื่องหมายอะไรบ้างในทางดนตรี
ที่นักเรียนพบเห็นบ่อยที่สุด

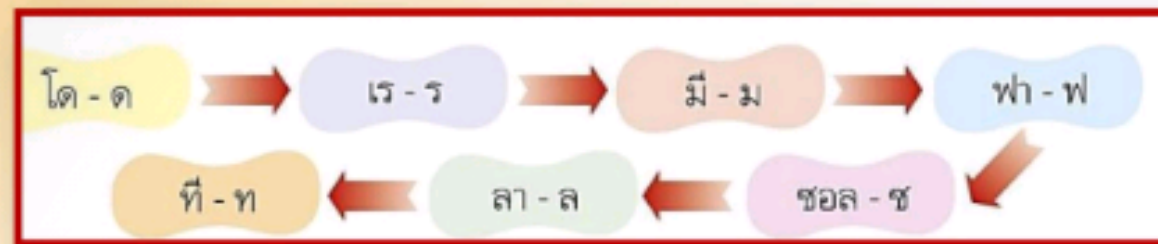
โน้ตดนตรีไทยและโน้ตดนตรีสากล

๑. โน้ตดนตรีไทย

ตัวโน้ต เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ในการกำหนดเสียงสูง-ต่ำ และเป็นตัวกำกับความเร็วของจังหวะในบทเพลง ทำให้ผู้ขับร้องและผู้บรรเลงทราบระดับเสียงของตัวโน้ต และสามารถขับร้องและบรรเลงตามจังหวะ ทำนองเพลงได้ถูกต้อง

ตัวโน้ตดนตรีไทย

โน้ตดนตรีไทย มีทั้งหมด ๗ ระดับเสียง ใช้ตัวอักษรย่อเขียนแทนตัวโน้ต ดังนี้

ตัวโน้ตดนตรีไทยมีระดับเสียงห่างกัน ๑ เสียง ไม่มีครึ่งเสียง

ในกรณีที่โน้ตตัวนั้นมีระดับเสียงต่ำหรือสูงกว่าโน้ตระดับกลาง จะใช้สัญลักษณ์ (จุด) ซึ่งหากเขียนไว้ด้านบน ตัวโน้ตจะมีระดับเสียงสูง หรือใช้สัญลักษณ์ . ไว้ด้านล่าง ตัวโน้ตจะมีระดับเสียงต่ำ

ซ ล ท	ระดับเสียงต่ำ
ด ร ม ฟ ซ ล ท	ระดับเสียงกลาง
ดํ รํ มํ	ระดับเสียงสูง

๒. โน้ตดนตรีสากล

๒.๑ ตัวโน้ตดนตรีสากล

โน้ตดนตรีสากลประกอบด้วย โน้ตตัวกลม โน้ตตัวขาว โน้ตตัวดำ โน้ตตัวเข็บบิตหนึ่งชั้น ซึ่งมีอัตราจังหวะแตกต่างกัน ดังนี้

	โน้ตตัวกลม	เท่ากับ	๔ จังหวะ
	โน้ตตัวขาว	เท่ากับ	๒ จังหวะ
	โน้ตตัวดำ	เท่ากับ	๑ จังหวะ
	โน้ตตัวเข็บบิตหนึ่งชั้น	เท่ากับ	ครึ่งจังหวะ

๒.๒ บรรทัด ๕ เส้น

บรรทัด ๕ เส้น ใช้สำหรับบันทึกตัวโน้ตและตัวหยุด ช่วยในการบันทึกที่ระดับเสียง สูง-ต่ำ ทำให้เกิดท่วงทำนองเพลง มี ๕ เส้น ๔ ช่องบรรทัด ดังตัวอย่าง

A musical staff consisting of five horizontal black lines. To the left of each line is a red number: 5 for the top line, 4 for the space below it, 3 for the next line, 2 for the next space, and 1 for the bottom line.

๒.๓ กุญแจประจำหลัก

กุญแจประจำหลัก คือ เครื่องหมายที่จะบอกให้เราทราบว่า ตัวโน้ตที่อยู่บนบรรทัด ๕ เส้น มีชื่อว่าจะอะไร โดยยึดหัวกุญแจเป็นหลัก

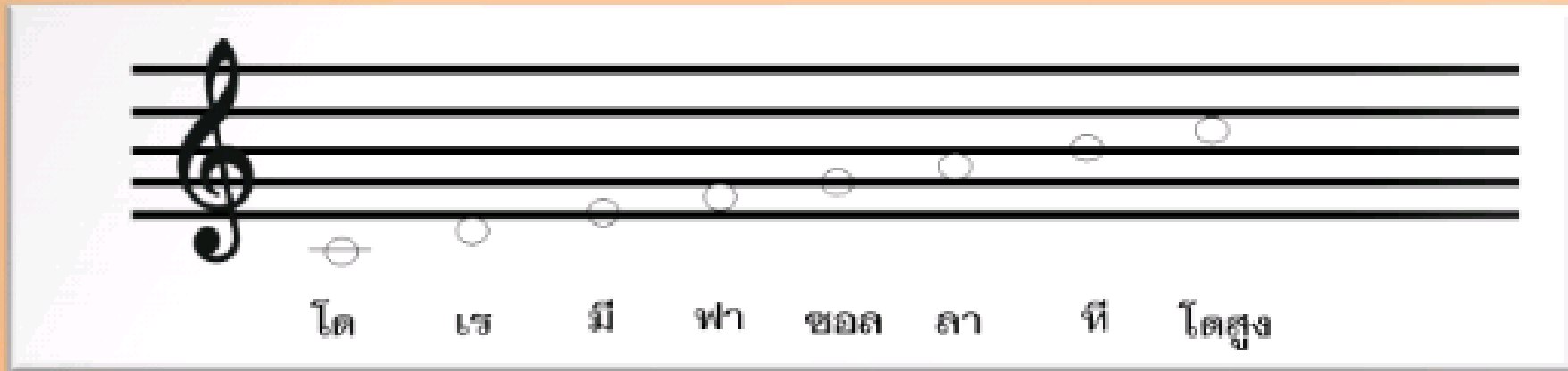
การเขียนกุญแจซอล จะเริ่มจากหัวกุญแจลงบนคาบเส้นที่ ๒ ของบรรทัด ๕ เส้น และจะทับกันตรงบรรทัดที่ ๔ จะเรียกโน้ตทุกตัวที่บันทึกลงบนเส้นที่ ๒ ว่า โน้ตตัวซอลตามกุญแจประจำหลักซอลด้วย

ซอล

๒.๔ ชื่อของตัวโน้ตและตำแหน่งเสียงของตัวโน้ต

โน้ตตัวที่อยู่คาบเส้นที่ ๒ เส้นเดียวกับหัวกุญแจซอล จะเป็นโน้ตตัวซอลและโน้ตตัวอื่น ๆ ก็จะมีเสียงไล่ระดับกันไป ดังนี้

A musical staff with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The staff contains seven notes: D4 (bottom line), E4 (first space), F#4 (first line), G4 (second space), A4 (second line), B4 (second space), and C5 (third line). Below each note is a Thai label: โด, เร, มี, ฟา, ซอล, ลา, ที, โดสูง.

ตัวโน้ตที่คาบเส้น	มี ซอล ที
ตัวโน้ตที่อยู่ในช่อง	ฟา ลา โด ↑
ตัวโน้ตที่อยู่ใต้บรรทัด ๕ เส้น	โด เร

บันไดเสียง

บันไดเสียง คือ เสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติมาจัดระบบให้เกิดเป็นระดับเสียงสูง-ต่ำ

บันไดเสียงจัดขึ้นตามธรรมชาติของหูและจากเสียงร้องของมนุษย์ ในบันไดเสียงจะพบว่าตัวมีกับตัวฟา และตัวที (ซี) กับตัวโด จะอยู่ใกล้ ๆ กัน บันไดเสียงนี้เรียกว่า **บันไดเสียงเมเจอร์**

บันไดเสียง ๕ เสียง (Pentatonic scale)

บันไดเสียง ๕ เสียง หรือเรียกว่าเพนทาทอนิกสเกล (Pentatonic scale) คือ บันไดเสียงที่มีตัวโน้ตอยู่ ๕ ตัวโน้ต คือ เสียงโด เร มี ซอล ลา ซึ่งเป็นบันไดเสียงที่นิยมใช้กันมากที่สุด ได้แก่ เพลงพื้นบ้าน

โด เร มี ซอล ลา

ตัวอย่าง : โน้ตเพลงโน้ตบันไดเสียง ๕ เสียง (Pentatonic scale)

ใช้ขลุ่ยบรรเลง

เพลงลาวดวงเดือน (๒ ชั้น)

เนื้อร้อง-ทำนอง	พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม		
ท่อน ๑	ไอ้ละหนอดวงเดือนเอย ไอ้ว่าดึกแล้วหนอพี่ซอลาล่วง	พี่มาเว้ารักเจ้าสาวคำดวง อกพี่เป็นห่วงรักเจ้าดวงเดือนเอย	
ท่อน ๒	ซอลาแล้วเจ้าแก้วโกสุม (เอื่อน) จะหาไหนมาเทียมเจ้าดวงเดือนเอย	พี่นี้รักเจ้าหนอขวัญตาเรียม	
ท่อน ๓	หอมกลิ่นเกสร คล้ายเจ้าสุเรียมเอย เนื้อหอมทราชมเชย	เกสรดอกไม้ หอมกลิ่นกรุ่นครัน เอ๋ยเราละเหนอ	หอมกลิ่นคล้าย หอมนั้นยังบ่เลย

ตัวอย่าง : โน้ตเพลงในบันไดเสียง ๕ เสียง (Pentatonic scale)

ใช้ขลุ่ยบรรเลง

โน้ตเพลงลาวดวงเดือน (๒ ชั้น)

ท่อน ๑

-----	-----	- ครม	- ช - คี	--- ี	- คีคคี	ชคคค	ชม - ช
--- ค	- ชชช	- มชม	ชคคค	-- คี ค	- ช - ม	-- ช ม	รค - ร
--- ม	- รร	ชคชค	- ี - มี	- ชี - -	- คี - ี	- มีชวี	มีคคค
-----	- คี - ม	-----	- ช - ค	-- คี ค	ชมชค	ชคคค	- ช - ช
		เกี่ยวกลับ		-- คี ค	ชมชค	- คีมี	- ี - คี

ท่อน ๒

-----	-----	- มีชวี	มีคคค	-- คี ค	ชมชค	- ค - ร	- ม - ช
(-----	-----)	(คีคคค	คคคค)	(-----	-----)	(ชคชม	ชรมช)
(-----	-----)	(คีคคค	คคคค)	(-----	-----)	(คีคคค	- ช - ม)
-----	- ช - ค	-----	- ร - ม	-- ร ช	--- ช	รชม	รค - ร
(-----	ครมช	คชคค	ชมชร	- คีมี	- ค - คี	คีคคช	มชคค)

ท่อน ๓

(-----	-----)	(- คี - ม	ชคชค)	(-----	-----)	(ชคชค	ชคชม)
-- ร ม	ชคชค	-- ช คี	ชคชม	-- ช คี	ชคชม	-- ร ม	ชคคช
(-----	-----)	(- คี - ม	ชคคช)	-----	- คี - ค	- ช - ม	- ร - ค
-----	ชมรช	--- ม	ชมรค	ชคคคี	คคคคช	คชมช	- ค - คี
-----	ชมีวี	--- มี	ชมีคี	ชคคคี	คคคคช	- ม - ช	- ค - คี

เพลงค่างควากินกล้วย

ทำนอง อัตรารั้งทระชั้นเดียว

ท่อน ๑

- ต - ซ	ซ ซ - ม	- - ช ม	- - ร ม	- - ช ม	- - ร ม	ช ม ร ค	- ร - ม
- ต - ซ	ซ ซ - ม	- - ช ม	- - ร ม	- - ช ม	- - ร ม	ช ม ร ค	- ร - ค

ท่อน ๒

- - - -	- ร - ร	- - ม ร	ค ร - -	ม ร ค ร	ม ร ค ท	ล ซ ล ท	ล ท ค ร
- - - -	- ร - ร	- - ม ร	ค ร - -	ม ร ค ร	ม ค ร ม	ช ม ร ค	- ท - ล

ท่อน ๓

- - - -	- ล - ล	ซ ล ค ล	ซ ม - ซ	- ม - ล	ซ ม - ซ	ล ซ ม ซ	ล ซ ค ล
- - - -	- ล - ล	ซ ล ค ล	ซ ม - ซ	- ม - ล	ซ ม - ซ	- ม - ร	ซ ม - ม

ผังสรุปสาระสำคัญ

